

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de
Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

Երեսակայի՛ր այժմ որ մի որևէիցէ
կուսակցութեան նշանու որ անդամներից
մէկը մեռնում է : Ա՛յլքեր են գրում նրա
կենսագրութիւնը : Կամ կողմնակիցները
կամ հակառակորդները : Ասա՝ ինչդրեմ,
միթէ՞ կարելի է սոցանից սպասել անկողմ-
նակալ ճշմարտութիւն, երբէ՛ք, դա կը
լինի մարդկային բնութեան հակառակ :
Շատ քիչ են զանգուծմ մարդիկ ամբողջ
տիեզերական պտտմութեան մէջ, որոնց
կեանքը իսկութեամբ ներկայացրած լինի
մեզ : Այո՛, ես պնդում եմ եմ եմէ՛ պէտք
լինի, հազարաւոր օրինակներ կը բերեմ
այս ազայցոցանկաւ : Եթէ՛ կարելի է մի
որոքը հաստատլ կենսագրութիւններին,
այդ եւս շատ ե շատ տարիներ մի որևէիցէ
անհատի մահից յետոյ, երբ կը բերը կի՛-
նէն,՝ երբ այդ անհատ կը դառնայ պատ-
մութեան տեսակետութիւն ե տապալայ
սլաոմագէտի համար կը լինի միայն ու-
սումնասիրութեան նիւթ : Ի հարկէ այդ
միայն կը լինի համեմատաբար մօտիկ իրա-
կանութեան : Չէ՞ որ ապագայ ուսումնա-
սիրող սլաոմագէտն իւր բոլոր նիւթեր
Ժողովուր է այդ անհատի ժամանակից
թողնուած գրութիւններից : Իսկ ինչպէս
սասցի, ժամանակակիցներն անկարող են
անկողմնակալ վերաբերուել դէպի այդ
անհատը :

զարգացումն ու արդիւնաւոր յառաջ-
գիւնթիւնը դանդաղ կերպով եղած
է այս տարի . ընդհանրապէս, մի քանի
երեւակայաւոր եւ անսխալ գործիչներ
ցուցամուտութիւններն եւ անտեղի պու-
ռոտախօսութիւններն հետեւանքովը,
ապարդիւն հալածանքներն աւելի
չտոցան ամեն կողմ եւ ազգին յոյսն եւ
զոյզ երիտասարդութեան ու զգայուն
Հայերի մեծ մաս մը կամ բանտերի
մէջ ի գոշ մաշելու կամ հայրենիքը
թողով օտար երկիրներ թափառելու
դատաւարութեան, որով Հայաստան,
բուն գործի տեղը, հեռագահեալ բոլո-
րովին կը դատարկանայ այդպիսի Հա-
յերէ . . . :

Այս թշուառութեան մէջ, Հայ ազ-
գին գէթ միւթարական խօսքերով եւ
յոյսերով քաջալերող մի իշխանութիւն
այլ չկայ Պատրիարքարանին մէջ եւ Կ.
Պօլսի Հայերն որոնք սովորած էին 4
տարին մի անգամ պատրիարք փո-
խելու, Ալլըքեանի պէս մի թոյլ եւ վե-
հերոտ պատրիարքի առջեւ կը տկա-
րանան այժմ, որովհետեւ ասկէ յա-
ռաջ, իրենց տրուած առաւ եւ սխալ
անդեկոշիւներին հաւատարմով մի-
այն, այնպիսի սխալ քայլեր առնուե-
ցան գործին մէջ, որ սպասուածին հա-
կառակ արդիւնք յառաջ եկաւ ինչպէս
այսօր իրողութիւնները կը հաստա-
տեն : Եւ մինչեւ անգամ Ալլըքեանի
պէս ապիկար մի պատրիարք փոխա-
նակ տապալուելու, աւելի հաստատ-
ւեցաւ այն կուսակցութեան պատճա-
ռած սխալներին շնորհով որոնց նպա-
տակն է կարծես պոռոտախօսութիւն
ներով աւելի ամեն ինչ եւ ոչինչ շինել :
Ալլըքեանի Սահմանադրութիւնը՝ գոր-
ծեալ բերելու համար երկար տարի-
ներէ ի վեր այնչափ քրտինք թափած,

Այս մտքերն ինձանում ծագելին երբ
ես լրագիրներում կարգացի հանգուցեալ
Նար-Պէյ և Սրբանձտեան եպիսկոպոս-
ների մասին : Եւ Նար-Պէյ Սրբազանին
անձամբ չեմ ճանաչում : Գեառ մանկու-
թեան օրերիցս նրա անուն ինձ համար
եղել է այն մեծ անուններից մէկը, որոնց
հետ կապուած է մի վեհ դաժափար :
Հայրիկ, Ներսէս և Նար Պէյ. ահա ին-
ձանում կազմուած գաղափարն այդ բա-
նաստեղծ մեծ հայրենասէր եպիսկոպոսի
մասին : Իմ մէջս այդ համոզում գոյացել
է անմիջապէս ժողովրդական համագիտան
աղբեցութեան տակ եւ այդ էլ Տաճկահա-
յաստանում՝ Վանում, ուր թէեւ Նար-
Պէյ Սրբազան երբեք չէ եղած : Ինչո՞ւ
էր այդ անուն ժողովրդի սրտում այդքան
մօտ տեղ բռնել երբեք մեծ հայրենասէր-
ների կողքին Սա առանց պատճառի չէր :
Ինչ էլ որ լինէր նրա վերջին տարիների
կեանքը՝ որը ինձ լաւ յայտնի չէ եւ այն
անկումը՝ որի մէջ այնքան խայտառակ
գեր ունեցաւ մեր չքնաղագոյն Ալլըքեան
Պատրիարքը, միայն Նար-Պէյ Սրբազան
կը մնայ հայ ժողովրդի համար Հայրիկից
և Ներսէսից յետոյ այն անձնաւորութիւն-
ներ, որի անունն եւ գործունէութեան
հետ կապուած է Հայաստանից առնա-
մաբար իտէալը :

Վանահանգաւ Սրբանձտեան եպիս-
կոպոսը, նրա մասին եւ կարգացի կով-
կասեան լրագիրներում միայն գովեստ-
ներ : Կարծես այդ մարդը իր հասարա-
կական գործիչ (մի՞ մոռանար ոչ իրեն
գորդ) անարատ էր : Նրկուսին եւս թա-
ղեցին Կ. Պօլսում միմեանց կողքին, մէկին,
ինչպէս գրում է Մշակի թղթակցը, իր

բանտարկութիւններ, աքսորներ կը-
րած էին թիւրքիսի Հայերն եւ զոր
վերջապէս ստանալու յաջողելով կը
վայելէին 31 տարիէ ի վեր, այն ալ զոհ
գնաց Կ. Պօլսի մէջ եղած աննպատակ
եւ ապարդիւն շարժումների, որով Ա-
լլըքեան պատրիարք մնաց առանց ոեւ
քօնքօռի Ալլըքեանի Երեսփոխանական
ժողովի կողմէն եւ մենք այդպէս վերա-
դարձանք ամիրայական հին ժամա-
նակներին, փոխանակ մի նոր իրա-
ւունք եւս ձեռք բերել յաջողելու . . . :

Եթէ 1892 թուականը մի միւթա-
րական կէտ կը թողու մեզ, այն ալ
ամբողջ Ազգի միաձայնութեամբ խը-
րիման Հայրիկի կաթողիկոս ընտրե-
լին է որին իր պաշտօնի գլուխ անց-
նելու առաւելութիւնն ալ մնաց սակայն
1893 թուականին :

Մաղթենք որ գէթ նոր տարին
արդիւնաւոր լինի եւ դարմանէ իր նա-
խարդի տուած վնասները : Եթէ չենք
կարող գէմ դնել մեր կարողութենէ
վեր եղող եւ բնական անխուսափելի
հարուածների, կարող ենք գէթ անց-
եալի փորձառութենէն օգուտ քաղե-
լով ներկային մէջ ուղղել մեր սխալներ.
փոխանակ ցուցամուտութեան եւ սին
փառաբերութեան ակտէն բռնուած
ներին հետեւելով օգուտի տեղ վնաս-
ներ միայն յառաջ բերելու, վարժուիք
լուրջ կերպով խորհելու եւ գործելու .
փոխանակ այս կամ այն նորեկ եւ ան-
փորձ անձի փառաբերութեան կամ
չահախնդրութեանը յագուրդ տալու
եւ արդէն կազմուած ոյժերն ցրուելու
համար անոնց արած վնասներին օգնե-
լու, օգնենք եւ քաջալերենք լուրջ եւ
հիմնաւոր գործունէութիւնը, ոյժ
տանք որոշ կերպով հայրենասիրական
գաղափարի տարածմանը եւ հեռագահեալ

զարիւղ քահանայ, իսկ միւսին՝ իր նշա-
նաւոր մի «Քէնդի» : Մէկի յետեւից դը-
նում էր միայն հասարակ ժողովուրդը,
իսկ միւսին Պատրիարք եւ Քէնդիներ :
Միթէ՞ Գարեգին եպիսկոպոսին տրուած
պատիւը միայն նրա «Մանանայի», «Գրոց-
Բրոցի» եւ այլն իր հեղինակի էր արուամ-
բաւ լինի : Մշակի թղթակցը վերին աս-
տիճանի ուղիղ ցոյց էր տուել այդ երկու
եպիսկոպոսների իր հասարակական գործ-
չի զանազանութիւնը (Մշակ թ. 137 *) :
Եւ այդ զանազանութիւնը երեւում է
նոցա թաղումից : Մէկին, նոյն թղթակ-
ցի ասելով «Ներպաղանայեալին», որ
իւր կեանքի մեծ մասը անց էր կացրել
էջնդիներին շրջանում, միշտ ունեցել էր
բարձր գիրք, ուղեկցում է միայն հասա-
րակ ժողովուրդը, Հայաստանից պան-
դուխտները, իսկ միւսին, որ իւր կեան-
քի մեծ մասը եւ գործունէութիւնը անց
է կացրել Հայաստանում որ տեղից էր եւ
ինքը, ուղեկցում են գէպի վերջին հան-
գաւարանը ոչ թէ հասարակ ժողովուրդը,
այլ տիրահոջակ Ալլըքեան եւ նոյնքան
տիրահոջակ էջնդի աղաներ : Ուր պէտք
է փնտռել սրա գաղտնիքը : Չը մոռանա-
նք Գարեգին եպիսկոպոսը, ամբողջ Ռու-
սահայ մամուլի վկայութեամբ, համար-
վում է Հայրիկի գաղափարների ամենա-
շեղծականը հետեւողը : Չէ, ինչ կուգեն
թող ասեն, իմ ուղեղումս չի տեղադր-
վում այս երկու գաղափարը, Հայրիկի
գաղափարների հետեւող եւ փառաւոր

* Մշակի այդ թղթակցութիւն ար-
տատուած է նաեւ Արմենիայի 40րդ
թուին մէջ : ՄՄՅ.

անոր արդիւնաւորմանը : Ո՛չ այս ո՛չ
այն անհատն է որ գլուխ պիտի տանի
հայրենիքի ազատութեան գործը, այլ
ինքն հայ ժողովուրդը . ուստի պէտք
է ժողովուրդը հեռագահեալ պատրաստ-
ուի ատոր համար :

Տարիները կանցնին կերթան . բայց
այդ տարիների մէջ կատարուած գոր-
ծերի պատմութիւնը կը մնայ :

Ապագայի պիտի դատէ մեզ : Մ. փ.

ՎԵՋ. ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԵՆԵՐ

Շատեր կը հարցնեն եւ կը մոռա-
նան թէ ինչո՞ւ վեհ. Խրիմեան
դեռ ճանապարհ չէ եղած էջմիածին
երթալու համար եւ ինչ եղան Ռու-
սիայէն դուրս հրաւիրակները :

Ինչպէս կերելի, էջմիածին մէջ ոչ-
պաշտօնական կերպով միայն խօսակցու-
թիւններ եղած էին հրաւիրակների
գալու մասին. բայց մինչև որ ռուսկառա-
վարութեան կողմէն պաշտօնական հը-
րահանդէսներ չհասնին, այդ մասին
պաշտօնապէս մի գործողութիւն չլի-
նիր էջմիածին մէջ : Ս. Հայրիկի ընա-
րութիւնը Ռուսաց Չարէն վաւերաց-
ւելէն 3 ամիս յետոյ, պաշտօնական
հաստատութեան թուղթերը հասած
են թիֆլիզի կառավարչութեան եւ ի
հարկէ թիֆլիզէն ալ հարկ եղած հը-
րահանդէսով մէկտեղ մինչեւ էջմիա-
ծին հասնիլ ժամանակ կը տեսէ . . . :
Կառավարական գործողութիւնները
մեր կարծածին չափ շուտ չեն քաղեր :
Բայց վերջապէս Ռուսերի գալթրին
եւ թիւրքերի ետխալ ետխալն ալ վերջ
կը գտնեն մի օր :

Ոչ միայն Խրիմեան Հայրիկի, այլ
եւ Գեորգի և Մատթէոս կաթողիկոսնե-
րի Կ. Պօլսէն մեկնումն ալ այսպէս ու-

թաղում Ալլըքեանի եւ էջնդիների ու-
ղեկցութեամբ : Կայն թղթակցի ասում
է. «Նար-Պէյ Սրբազան արժանացաւ
փառքի մը, սրտեմ իրաւամբ կրնար նա-
խանձիլ Սրբանձտեանից. Ալլըքեան խորհն
Պատրիարքը այդ օրը (այսինքն Նար-Պէյ
Սրբազանի թաղման օրը) եկեղեցին չը
գտնուեցաւ եւ հոգաւոր էջնդիներն
իւր դադաղին ետեւէն չը գային» (Մշակ
137) : Իսկ եւս կասեմ դրան. Սրբանձ-
տեան եպիսկոպոսը նախանձել չէր կարող,
որովհետեւ նա ինքն էր ձգտել ձեռք
բերել Ալլըքեանի համակրութիւնը եւ է-
ջնդիների բարեկամութիւնը : Եւ յի-
շում եւս Սրբազանին (կարծեմ 80-81 թ.)
երբ Վանում Առաջնորդական Փոխանորդ
էր (Առաջնորդը Հայրիկն էր) ուր նոյնպէս
նա ձեռք բերեց, թէ ինչ ճանապարհ-
ներով այդ յայտնի է Վանեցիներին, է-
ջնդիների բարեկամութիւնը . . . : Ելի մի
փաստ. Նար-Պէյ վախճանեցաւ աղքա-
տութեան մէջ, Սրբանձտեանը թողեց
2000 սոկուց աւելի կարողութիւն : Այո՛,
մի ինչ որ բան կայ այս փաստերի մէջ.
Հայրիկի աշակերտ, «Նրա գաղափարների
շեղծականը հետեւող», «Ներսէս Վար-
ժապետեանի ձեռքի տակ գործող», Յա-
րութիւն Վահագնեանի սիրելին, Ա-
լլըքեան Պատրիարքի համակրելին . . . : Չէ՛,
քաւո՛րս, հետեւել լոյսին, պաշտել նրան
եւ միեւնոյն ժամանակ սիրելի ու համա-
կրիչ գառնաւ խաւարին, չէ՛, սա ինձ
անհասկնալի է . . . :

Առ այժմ ցգրտութիւն :

Միշտ քո
ԼԵՈ

չացած է : Վեհ. Գեորգի կաթողիկոսն
իւր ընտրութեան վաւերացումէն 6-7
ամիսներ յետոյ մեկնած է Կ. Պօլսէն,
իսկ Մատթէոս կաթողիկոսի համար
մանրամասնօրէն կարող ենք ներկա-
յացունել հետեւեալ թուականները :
էջմիածին համազգային ժողովէն ընա-
րուած էր 1858 յունիս 18ին (Հ. Տ.).
վեհ. Չարէն վաւերացումը՝ Կ. Պօլսի
դեպատմատան միջոցով խմաց տրուած
է Պատրիարքարանին եւ Բ. Դրան օ.
դաստ. 11ին : Սուլթանը աղգարարած
է օգոստ. 22ին թէ երբ ուզէ, կարող
է մեկնիլ . այնու ամենայնիւ, էջմիած-
նէն հրաւիրակները եկած են Կ. Պօլս
դեկտ. 16ին եւ տեսնելով թէ կաթո-
ղիկոսին Կ. Պօլսէն մեկնումը դեռ մի
քանի ամիսներ կերկարի, Երուսաղեմ
ուխտի գնացած եւ մի քանի ամիս այն-
տեղ անցուցած են . վաւերացումէն 7
ամիս չափ յետոյ, 1859 փետր. 1ին,
վեհ. կաթողիկոսը ըստ սովորութեան
Պատրիարք հրաւիրուելով ներկայացած
է Սուլթանին. ռուս կառավարութեան
հրաւիրակները (Լորիս Միլիքով եւ
Մ. Միլանարեանց) փետր. 20ին եւ
կած են Կ. Պօլսի եւ վերջապէս յունիս
2ին, իւր ընտրութեան վաւերացումէն
1 տարի չափ յետոյ, մեկնած է վեհ.
Մատթէոս կաթողիկոսը Կ. Պօլսէն :

Ռուսին ինչպէս նախորդ երկու
թիւրքիացի կաթողիկոսներ Կ. Պօլ-
սէն մեկնիլը ուղացած է կառավարա-
կան յամբընթաց գործողութիւննե-
րով եւ այլ հանգամանքների պատճա-
ռով, նորընտիր կաթողիկոսի մեկ-
նումն ալ կրնայ այդ եւ այլպիսի պատ-
ճառներով ուղանալ մի քիչ . ինչ որ շա-
տերին սկսած է յուզում պատճառել
այն հանգամանքն է որ Սուլթանը կը
դանդաղի ցարդ նորընտիր Հայրապե-
տին օսմանեան հպատակութենէ ար-
ձակելու գործողութիւնը կատարել
տալ . բայց յայտնի է արդէն որ Բ.
Դրան քաղաքականութեան նշանու-
բանն է ետխալ ետխալ եւ մինչեւ իսկ
եթէ մի լուսութիւն ալ ուղեն անիլ,
այնչափ կուշացնեն որ անկէ սպասուե-
լիք օգուտն ալ յառաջ չիդար, ժա-
մանակն անցած լինելով :

Այս խնդրի առթով, Սեւմաթորի
թղթակցը Կ. Պօլսէն յունիսի 5ին
գրած է հետեւեալը որին չենք գիտեր
դեռ թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան պէտք
է հաւատ ընծայել :

«Ռուսական դեպատմ. բոլոր պըն-
դումներին հակառակ, Սուլթանը դեռ
չէ կրցած որոշել Հայերի Ծայրագոյն
Պատրիարք Խրիմեան Արքեպիսկոպո-
սի ճանաչել ներկուն թոյլատրութիւնը.
նա դեռ արդիւնաւոր կը մնայ Երուսա-
ղեմ : Մի ժամանակէ ի վեր զրոյց կը
պտտել թէ Սուլթանը մտադիր է որ
կաթողիկոսին թիւրքիական մեկնելէն
տուալ իր մարդասիրութիւն եւ գթու-
թիւն արտայայտող մի այնպիսի որո-
շում տայ որով իր հպատակ Հայերի
համակրութիւնները վերադառնան շահի .
կըսուի թէ ներդրութեան մի հրովար-
տակ կուզէ հանել այն Հայերի համար
որոնք քաղաքական աննշան յանցանք-
ների պատճառով բանտարկուած են
կոյսրութեան դանաղան քաղաքներին
մէջ եւ որոնք բազմաթիւ են : Կըսուի
նաեւ թէ անդիլիական դեպատմ. Սըբ

Թողիկոսն
մէն 6-7
Պօլսէն
համար
հերկա-
նները
վէն ընտ-
ն (Հ. Տ.)
Կ. Պօլսի
տրուած
Դրան օ-
տարած
կարող
էջմիւս-
Կ. Պօլսի
կաթո-
ղէն մի
ուսուղէմ
միւս այն-
ցումէն 7
որ. 1ին,
ու թեան
կայացած
ու թեան
վերով և
20ին ե-
ս յունիս
ուսուղէն
ծ է վեհ.
Պօլսէն
զ Երկու
Կ. Պօլ-
ւալարա-
թիւննե-
պատճա-
տի մեկ-
սի պատ-
նչ որ շա-
ւաճաւել
թեանը կը
այրապե-
նեէ ար-
յատարել
ն որ Բ-
նշանու-
նելու խո-
ն անել
պատուե-
ր, ժա-
նաթօրի
արի 5ին
ը գիտե-
ն պէտք
որ պըն-
անը գե-
յրադոյն
իսկապ-
թիւնը
Երուսա-
ղայց կը
եր է որ
նկնելէն
զ թու-
սի որո-
հայերի
շահի
ըրփար-
համար
նցանք
ուած են
քննելին
Կրտսի
ն Սըբ

Քլար Ֆօրտն ալ, թէեւ ոչ բացարձա-
կապէս, բայց միեւնոյն մոքով խոր-
հուրդներ կուտայ Սուլթանի Պալա-
տին: Եթէ Սուլթանը իրագործէ իւր
այդ մտադրութիւն, որ շատ համա-
ձայն է իւր մարդասիրական և վե-
հանձն զգացումներին, կրնայ ապահո-
վապէս լաւագոյն արդիւնքներ սպա-
սել ազգէն:»

ԼՈՒՐԵՐ Կ. ՊՕԼՍԷՆ

Կ. Պօլսէն կը հաղորդեն մեզ հե-
տեւեայնները:

«Կերեւի թէ Սրբաւանձաւանց Գա-
րեգին եպիսկոպոսի կտակը գեա բա-
ւական ժամանակ անորոշութեան մէջ
կը մնայ որմէ օգուտ կը քաղէ միայն
այն վաճառական որին իր գրամներ
փոխ տուած էր հանգուցեալ եպիսկո-
պոսը: Պարտամուրհակը Պատրիար-
քին քոյն է որ կը պնդէ թէ հանգուց-
եալի կամքը պէտք է յարգուի կտա-
կը գործադրելով: Իսկ փոխառու վա-
ճառականն ալ միւս կողմէ խորհուրդ-
կուտայ Սրբաւանձաւանցի ժառան-
գորդներին թէ 1000 լիւրայով հաղիւ-
թէ հիւանդանոցի շէնքը շինուի և ի՞նչ
կը լինի միայն շէնքը շինուելով: մի
քանի տարի անտէր մնալով կը վիշ-
կերթայ և Սրբաւանձաւանցի անունը չը
մնար: պէտք է ուրիշ մի քանի հա-
րուաններ ալ գրամ տան որ միացու-
նելով Սրբաւանձաւանցի կտակած 1000
լիւրային հետ գործ յառաջ երթայ են:
Այսպէս Սրբաւանձաւանցի ժառան-
գորդներին և Պատրիարքարանի միջև
անհամաձայնութիւն կուզեն ծագեցու-
նել որով Պատրիարքը բնականապէս
պիտի գիշարուի պարտաւորեալը
յանձնել և այդ երկարած գումարէ պի-
տի շահի միայն փոխառու վաճառա-
կանը, առարկելով թէ պարտամուր-
հակս բերէք յանձնեցէք որ գրամնե-
րը տամ: Հանգուցեալ եպիսկոպոսը
իւր կենդանութեան ժամանակ, շէնք
գիտեր ի՞նչ նպատակով, իւր կտակ
օրինաւորութեան մէջ գնելու անհոգ
դանուած էր որով այսպիսի դժուարու-
թիւններ չի առջեւ ապարեզը բաց
թողուած է այժմ:

«Ասկէ մի քանի տարի յառաջ
Հէքիարիի սահմաններէն գէպի Պարս-
կաստան արած արշաւանքովը հուշա-
կաւոր հանդիսացած Շէյխ Նէբիյի
որդին Շէյխ Ստադըր Կ. Պօլսի եկած
է ուր կուտալարութեան կողմէն մի
շքեղ բնակարան յատկացած է իրեն,
իւր ծառայներով մէկտեղ բնակելու հա-
մար: Մեծ պատիւներ կը լինին իրեն
որպէս զի նա ալ համագուծի Համիդիէ
զօրապետը մը կազմել իրեն հետե-
ւող ժողովրդէն որոնք ընդհանրապէս
առաջակաբարոյ յանդուգն մարդիկ
են: Ուրիշ մի քանի քիւրդ ցեղապետ-
ներ ալ եկած են Հայաստանի յե-
ղէն որոնք անցեալ տարի ալ եկած
էին և այժմ զինուորական համագլխե-
տով կը պաշտին Կ. Պօլսի մէջ, Չենք
գիտեր թէ ասոնք ինչու համար բեր-
ւած են:

«Այս շարաթ երկու Անյի երի-
տասարդներ մի սպանական նամակ
տարեր են Աշդիւհան Պատրիարքին:
անմիջապէս ձերբակալուելով տալի-
ն Սըբ

նորդուեր են բանտը ուր կը մնան
ցարդ (1):»

— Կրօնական ժողովը գեկտ. 22/3
յունիսին նստին մէջ նկատողութեան
առնելով Բէրայի քահանայների և
Թաղական խորհրդի խնդիրը, նոյն
թաղի քարոզիչ կարգած է Գեր.
Մատթէոս Եպիսկոպոս իգմիրլեա-
նը: Նորին Սրբաւանձութիւնը հա-
ւանութիւն տուեր է այդ պաշտօն ըն-
դունելու, միայն թէ Ծնունդի օրերը
պիտի անցունէ Սկիւտարի Ս. Կարա-
պետ եկեղեցին որի քարոզիչն էր եր-
կար տարիներ է ի վեր:

— Տարեգլխի և Ծննդեան առնելին
տաթով, Սուլթանը 400 ոսկի նուէր
զրկեր է Հայերի Պատրիարքարանին,
200 ոսկի Հոսթիէական Հայերի Պատ-
րիարքարանին և 750 ոսկի Յոյների
Պատրիարքարանին:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆՈՒ ՀԻՒԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ
Ինչպէս կերելի Մշակի մէջ հրա-
տարակուած են, որի մինչեւ գեկտ. 19/
31 թիւը ստացած ենք, Մշակի խմբ-
րադիր Գ. Արմէրունին թուրքի բոր-
բորումէ բռնուեր է եղեր և թէեւ
ի սկզբան առողջանալու յոյսեր տուեր
է, բայց հաղիւ թէ մէկ շաբաթ տե-
ւեր և գեկտ. 19/31ին մեռեր է:

ԿՈՒԿՈՒՆԵԱՆԻ ԽՄԻ ԴԱՏԱՍԱՆԸ

Արմէնիայի ընթերցողներին յայտ-
նի է որ ռուս-թրքական սահմանադ-
իւն վրայ արշաւանքներ կազմելով մի
քանի քիւրդեր սպանեաւ և ռուս կո-
զակների գիմադրած լինելու ամբաս-
տանութեամբ դատուեցան Կարսի մէջ
Սարգիս Կուկունեան և իւր ընկերներ
որոցմէ 9ը անպարտ աշխատելով,
մնացած 27ը աքսորի դատաւարու-
ւեցան զանազան պայմանաւանդումով:
Դատաւարաւանները բողոքած լի-
նելով Թիֆլիզի վճարակատներին և
միւս կողմէ ալ պրօկուրօր Սուրինը
բողոքած լինելով 9 անձերի անպար-
տութեան վճար գէմ, այդ դատի
մանրամաս տեղեկագիրը հասած է
Թիֆլիզի դատական պալատի քրէական
առաջին բաժնին ուր այդ գործի վե-
րաքննութիւնը հաւանորէն պիտի ըս-
կի առաջիկայ մայիս ամսին մէջ: Դա-
տաւարաւանները առայժմ կը մնան
գեա Կարսի բանտին մէջ:

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

Կ. Ա. ՇՐՈՒՄՅԻ

Մի թանկագին կորուստ եւս հայ
ազգին և գրականական աշխարհին
համար:

Հայաստան և հայապէտ բրօքէտէօր
Շրումֆ, որ ֆրանսերէն, արմաներէն
և սլաւոներէն լեզուների ուսուցչապետ
(professeur) էր Լոնտոնի Գօլէճ Սքուլ
համալսարանին և օգնական-խմբագիր
Լոնտոնի Լ'Արմենի-Արմենիա թեր-
թին, յանկարծամահ եղած է:

(1) Մինչեւ ե՞րբ այդպիսի տղայական
փորձեր և ի՞նչ կեղծ Եւրոպական այգպէս
սպանական նամակ գրելն է... Կարծէ՞
միթէ տղօր համար բանտարկուել և թէ՛
իւր անձի և թէ՛ ուրիշներ օգտին համար
աշխատելն դադարէլ:

«Եւրոպայի մէջ հայերէն լեզուի ու-
սումնասիրութիւնը» (Les Etudes ar-
meniennes en Europe) վերնագրով
Լ'Արմենի-Արմենիայի մէջ գրած յոգ-
ւածները՝ որոնք վենետիկի Բազուն-
վիպ և Թիֆլիզի Մուշաք ամառակրնե-
րին մէջ եւս թարգմանուեցան հայե-
րէնի, ապացոյց են հայերէն լեզուի
մասին իր ունեցած հետաքրքիր եւ
անողին և հմտութեան: L'Arménie-
Arménia մէջ իւր ստորագրութեամբ
գրած յոգուածներէն զատ, անոր
անգլիական բաժնի թարգմանութիւնն
ինք կանէր առանց նիւթական վար-
ձատրութեան, փոխարէն շաբաթա-
կան 6 ժամ հայերէնի դաս առնելով
Բրօքէտէօր Տիար Մ. Չերազէն:
Հանգուցեալ գեա 48 տարեկան էր և
միայն 3 տարի է ի վեր սկսած էր հա-
յերէն լեզուի ուսմամբը զբաղիլ:

Յուզարկաւորութեան տխուր հան-
դէտը կատարուած է գեկտ. 23ին:
Գերեզմանին վրայ Բրօքէտէօր Տիար
Մ. Չերազ սրտայայտ շնորհակալ մի ճառ
խօսած է որ հրատարակուած է L'Ar-
ménieի վերջին թիւին մէջ, որմէ կը
քաղենք նաեւ վերադրեալ ծանօթու-
թիւնները:

Մեր խորին վշտակցութիւն կը
յայտնենք մեր ազնիւ եղբայրակցի,
Տ. Մ. Չերազի, իւր գլխաւոր աշխա-
տակցի և աշակերտի տարածած մահ-
ւանը համար:

Հայ ազգը չմոռնար երբէք այդ-
պիսի ազնիւ օտարազգիների յեշա-
տակը:

ՏԻՆԱՄԻԹԻ ՊԱՅԹՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՉԻ ՄԷՋ

Թիֆլիզի լրագիրներին մէջ կը
հարցանք որ զիշխուց հրահրքի
պայքրանք որ ցաւալի դէպք տեղի ու-
նեցեր է, աւելայտ լարագրէնէն
ձեռքով պատրաստուած: Այդ դէպք
ամենեւնի մանրամաս կերպով հրատա-
րակուած է Նոր-Գարի մէջ որմէ
կարտատուցենք հետեւեալը:

Երէկ, գեկտեմբեր 16ին (28 Ն. Տ.),
առաւօտեան 4 ժամին, Թիֆլիսի Կու-
կա կոչուած քաղաքամասում, Մի-
քայէկան փողոցին կից, իսաւրովսկի
կոչուած ներանցքում, Թանդոյեան
եկեղեցու անկիւնի մէկի նկուղում զաւ-
հուրիկ պայթում առաջացաւ, որի
մասին մեր աշխատակիցը, որ նոյն տը-
ներից մէկում է ապրում, իբրեւ ա-
կանատես հետեւեալն է հաղորդում:

«Առաւօտեան ժամն 4ին գեա քա-
նորդ էր մնում: Ըստ սովորականին եւս
արդէն զարթած ու լուացուած նստել
էի սեղանի առաջ և պարտադրում էի հա-
ղիւ թէ կէս երես դրեցի և ահա մի
ստեղծի պայթում լծողաց իմ պա-
տահանի տակ, այնպիսի որտղնդատ
ձայնով, որ ասեա թէ տառը լծողա-
նով միասին արձակուեցան. տունը
հիմքից օրօրուեցաւ և փողոցում միա-
ժամանակ լսուեցան պատուհանների
ապակիների ճարճատիւններ: Իսկոյն
վեր լծող աթոռից, շտապով բացի
պատուհանի դռնափակն ու փեղկերը
և նստեցի գէպի փողոցը: Տակաւին
անթափանցելի խուտը էր տիրում:
նայեցի գէպի աջ և ահա մեր բնակա-

րանից հաղիւ տասը քայլ հեռու, փո-
ղոցի մի մայթից սկսած մինչեւ միւսը
փռուած էին այրուող նիւթերի կտոր-
տանք: Ինձ այնպէս թուաց թէ պայ-
թումն առաջացել է հենց միեւնոյն
տեղին կից նաւթի պահեստում: Իսկոյն
վազեցի գէպի փողոց: Ինձ հետ միա-
սին դուրս եկաւ և մեր բնակարանի
տակ ապրող գերմանացին: Երկուսս
միասին յառաջացանք գէպի այրուող
նիւթերը, որոնցից արդէն երեսաց,
որ պայթումը ոչ թէ նաւթի պահես-
տումն էր առաջացել, այլ այն բնակա-
րանի նկուղում, որտեղ ապրում է
Արթ. Ներսէս քահանայ Ղաւանդեանը:
Նկուղի պատահանը քանդուած էր,
աղիւնները մի քանի տնայտի հեռա-
ւորութեամբ այս ու այն կողմ ցըր-
ւած, իսկ նկուղից մուկ ու ծուխ էր
դուրս գալիս: Շուտով ճրագը ձեռին
և կիսամերկ երեսացին իրենց բնա-
կարանի պատահանում Արթ. քահա-
նան, տիրուհին և աղախինը, բոլորն
էլ սարսափահար: Քահանան ինքն էլ
չը գիտէր թէ ինչ է պատահել և ա-
պուշ կարած մեղանից էր հարցնում
թէ ի՞նչ փորձանք է այս: Այդ միջո-
ցին արդէն հաւաքուեցան մի քանի
նստիկաններ, որոնց հետ միասին մը-
տայ քահանայի կացարանը: Նրա
սենեակները մուխով լեցուած էին,
դռները վայր թափած և մահճակալ-
ներից մէկի տաքերը փչրուած: Ինքը,
քահանան, տիրուհին, որդին և մի որք
աղջիկ, որ մնում է քահանայի տանը,
պայթիւնի միջոցին դուրս էին ընկել
մահճակալներից և փռուել յատակի
վրայ:

«Երբ ճրագները վերցրած՝ ուղ-
ղուեցանք մենք գէպի նկուղը, տե-
սանք, որ հաստ առաւորացի գը-
րան մէջտեղից մի կտոր փչրուած ու
դուրս էր թռած:

«Նկուղի ներսը լցուած էր մուխով
ու ծխով, այնպէս որ ճրագները չէին
օգնում մեզ մի որ եւ է բան նշմարել:
Քիչ ժամանակից յետ, երբ ծուխը
քաշուեցաւ, կրկին ներս մտանք, և
այդ ժամանակ արդէն նշմարեցինք
նկուղի ամբողջական վրայ ընկած եր-
կաթ, մի հաստ խողովակ, որն իսկա-
պէս ծառայել էր շարագործին պայ-
թումն պատրաստելու: Երբ մի փոքր
լուսացաւ, յիշեալ գերմանացին փո-
ղոցին մէջ գտաւ նաեւ ֆունտի մեծու-
թեամբ մի երկաթե գնտակ, որը բա-
երեւոյթին պայթումի ժամանակ թռել
էր նկուղից և ցատկելով օրիորդաց
գիմաղիօնի հանդիպակաց պատին՝
փչրել էր աղիւնները և ապա ընկել
գետին:

«Բոլոր գիտողութիւններից եկանք
այն եզրակացութեան, որ այդ պայ-
թումը շարագործների ձեռքով կատա-
րած ամբողջ գործ է: Չարագործը
յիշեալ երկաթե խողովակը (որ իսկա-
պէս անուի առանցք էր) լցրել է վա-
ռօղով և ուրիշ բռնկող նիւթերով ու
երկաթե գնդակով և ապա պատրոյգ-
յարմարեցնելով վրան, խողովակը կա-
պել է թմով և իջեցրել նկուղի պա-
տահանից գէպի ներս: Յետոյ պատրոյ-
գը փռուելով անհետացել է: Քարե-
բախտաբար վառօղով լցուած խող-

վաղը, որ կախուած է եղել պատու-
հանի վանդակներէ զէպի նկուզը,
պայթելու ժամանակ հորիզոնական
զիրք է ունեցել, այնպէս որ պայթե-
լուց զնդակները զէպի փողոցն են
գտնուած թուել, իսկ հրանօթը զարկել
է նկուզի դռանը: Մինչդեռ եթէ ուղ-
ղահայեաց զիրք ունենար, զնդակնե-
րը վերեւ կը թռչէին և առատապէս կը
փշրէին, իսկ ճնշուած օդն ուրիշ եւր
չգտնելով, ամբողջ սունը հիմն ի վեր
կը կործանէր իւր փրատակներէ տակ
թաղելով շատ մարդիկ:»

Պայթումն այնքան զօրաւոր է ե-
ղել, որ հեռաւոր ելիզարէթեան փո-
ղոցում ոտիկանները սարսափել են:
պայթման տեղին մօտ դառնալով գիմնա-
զիօնի պատուհաններէ շատերն ամ-
բողջովին փշրուել են: Նախախնամու-
թեան կամքն է եղել, որ չարագործը
կամ չարագործները չտապել են և
վառօղով ու այլ պայթեցուցիչ նիւթե-
րով լինել երկաթէ խողովակը նկուզի
պատուհանից կախել են այնպէս, որ
հորիզոնական զիրք է բռնել նա, այն-
պէս որ պայթելու միջոցին բոլոր ոյժը
փոխանակ կեղծոնանալու զէպի նկուզի
առատապէս, ոյժը երկու մասի է բա-
ժանուել և երկու բաց եւր է գտնել
զնդակը նկուզի պատուհանից փողոցն
է դուրս պրծել, իսկ դատարկուած
երկաթէ խողովակը բոլորովին հակա-
ռակ կողմը՝ զէպի բակը տանող նկու-
զի տախտակէ գրանը ուժգին զիպչե-
լով, հաստ տախտակը, որ հորիզո-
նական զիրք ունի գետնի վրայ, ջախ-
ջախուել է յետ նկուզի մէջն է ընկել:
Այդ երկաթէ խողովակի վրայ
կապած ֆիայել է թուել, որ կէսուէ-
կէս ցրուած է: Բարեբախտաբար ոչ
ոք չէ ֆիասուել, այն ինչ եթէ խող-
ովակը պայթելու միջոցին նրա բերանը
զարձած լինէր զէպի նկուզի առա-
տապն, ամբողջ սունը և նրան կից
տունը աւերակ կը դառնային և թըշ-
ւառութիւնն անասկի կը լինէր:

Նկուզի վրայ բնակուած է Տէր
Ներսէսն իւր ընտանիքով. տունը մի
հասարակ շինութիւն է. նրան կից եւ
կիցիցապատկան տան մէջ բնակուած
է մեր աշխատակից Մուրացանն իւր
ընտանիքով:

Այս չարագործութիւնն իւր տե-
սակում առաջինն է և չտեսնուած զէպը
է թիֆլիսում:

Քննութիւնն սկսուել է. ոտիկա-
նութիւնը և դատարանական քննիչը
գործին խտուելով հետեւում են:

Յոյս ունենանք, որ այդ սոսկալի
չարագործութիւնը կը բացուի և չա-
րագործները կը բռնուեն:

Շատ նշանաւոր է գործը, որով-
հետեւ պարզ չէ երեւում թէ չարա-
գործներն իսկապէս ում զէպ են ուղ-
ղել իրենց գոյնալից գործը. մէկի
թէ շատերն զէպ և թէ մութը գիշե-
րին, անտարակոյս զրգուած, սխալ
տեղում չեն ձգել երկաթէ խողովակը:

Ապահանք որ գործը պարզուի:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ

1893 թուականի

Տպագր. Սերվիլէն. Կ. Պօլիս

Անփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին Հայոց

Սովորական Օրացոյցէն զատ կը
պարունակէ վիճակագրական տեղեկու-
թիւններ, ինչպէս նաեւ 1892ի հըն-
տախտի արած կոտորածներին և իւր
դարմանի միջոցներին վրայ գիտելիք-
ներ:

Գինն է Մարտէյի մէջ 45 սանթիմ:
Մարտէյէն դուրս 50 սանթիմ:

ՕՐԱՅՈՅՑ

1893 թուականին ԳՐԻՍՏԱՍԻ

Կ. Պօլիս, Տպագր. Պաղտատյան

Բացի օրացոյցէն կը պարունակէ
նաեւ երեւելի անցքերի ժամանակագ-
րութիւնը և վիճակագրական մի քանի
գիտելիքներ: Սկիզբը կայ Յ. Սեթ-
եանի մի ոտանաւորը «Արգարին
վարձքը» վերնագրով:

Գինն է Մարտէյի մէջ 25 սան-
թիմ. Մարտէյէն դուրս 30 սանթիմ:

Ն Ո Յ Ն

Տպագր. Ս. Սերվիլէն

Անփականութիւն

Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցին

Գեղեցիկ լի զօրի վրայ տպագրուած
այս օրացոյցի սկիզբը գրուած է Յ.
Ռոսկանի մէկ ոտանաւորը «Առ վարդն
ողջին» վերնագրով: Թէեւ սա չա-
րունակի վիճակագրական գիտելիք-
ներ բայց այս օրացոյցի շահը կը վե-
րաբերի Ազգային Ս. Փրկչեան Հի-
ւանդանոցին:

Կը ծախուի վերագրեալ Պաղտատ-
յան օրացոյցի գնով:

Գնորներն կը խնդրուի որոշել թէ
որ օրացոյցէն կուզեն:

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս-
տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
որոնց մէջ հաշուուած է և զրկելու
փոստի ծախքը:

Ալեքսանդր Ծատուրեան, Բա-
նաստեղհոյքիւններ. Մոսկուա 1891.
(Ընտիր լիզի վրայ մաքուր տպագ-
րութեամբ կը պարունակէ հեղինակին
102 հատ բանաստեղծութիւնները:
Երես 174): Գին 1 ֆր. 75 ս.

ՐԱՅՅԻ — Վեպիկներ և պատկեր-
ներ (Տպուած և անտիպ աշխատու-
թիւններէ): Հատոր Ա. Գին 7 ֆր.:

ԺՕՐԺ ՍԱՆ — Գարիբալդիի կեն-
սագրութիւնը 35 սնթիմ:

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՆՔ ՈՏՈՆԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրի

նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւ-
րեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների
մէջ և զանազան տպագրութիւնների
տակ իւրերեքմի գրած ոտանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չը
լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի
քանի ոտանաւորներ որոնք իւրեւ նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը-
պագրուած ազգային երգարանների
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգելուած է, և Ասիա
և Արմենիա լրագիրներին մէջ: Նմոյշների
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըր-
ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ինչ տպագրութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են: Գին (10 սանթիմ)
15 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱՄ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊՈԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաւոր գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքաւորքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ):

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» հրատարակած այս վարդապե-
տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ինչ փափաքներ պէտք
է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կա-
տարելու:

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յերէ իրենց չլնանի մէջ տարածել այս
տետրակ: Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանգով
Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաս-
տանի Հայերէն համար 10 սանթիմ):

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերն վրայ ժամանաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չգրկուիր:

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՏԱՋՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպասած)

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼԼԱՐԻՈՑ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈԼԼԱՐ ԱՊՍԱՄ.

ԱՊՍԱՄ (Պօլիպար ազգին իւր ազա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաւոր նկարագրութիւնն
է): (1 ֆր. 10 սնթիմ) 1 ֆր. 50 սնթիմ:

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍՈՒՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով):

Գին (90 սնթիմ) 1 ֆրանգ 20 սնթիմ:

Զ. ԳԱՄԱԿ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենից աւարտե-
լուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
գերջեւ գրած ազատագրունչ ընտիր ո-
տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են): 50 հատը
2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթիմ)
10 սանթիմ:

Է. ԼԻՆՁԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱԶԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.
(Սպասած)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաւոր տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը): Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպասած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուշարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):
(1 ֆրանգ) 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎԼԷԺ (Պօլիպարի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և յոյց
կուտայ թէ Պոլիպարներն ինչպիսի մի-
ջոյնների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սնթիմ) 20 սնթիմ:

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՏԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և յոյց կուտայ թէ Յուններն
ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար): (0,15 սանթիմ)
20 սանթիմ:

ՏՆՕՐԷՆ — ԻՄՔԵԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant: FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi et Papeterie
Allées de Meilhan, 44.